

NORSK OLJEMUSEUM ÅRBOK 2009

Utstillingen «Nordsjødykkerne»

Utstillingen «Nordsjødykkerne» åpnet 22. juni 2009 samtidig med lanseringen av bokprosjektet med samme navn. Dette er den største og mest omfattende enkeltutstillingen vi har lansert siden museet åpnet i 1999. Utstillingen er plassert i en av museets tre «sjø-sylindre». Det var ikke med lett hjerte vi valgte å la en av våre mest kjente utstillinger – speilbrønnen «Petrodomen», vike plassen. Etter ti år i drift var tiden allikevel inne. Forhåpentligvis blir ikke savnet for stort. «Nordsjødykkerne» er blitt en flott utstilling, som både gjennom sitt aktuelle tema og med sine varierte formidlingsløsninger ser ut til å fenge museets gjester.

Konsept og design for utstillingen ble utviklet i samarbeid med Bright White Ltd. fra York i England. At utstillingsarealet er ulnærmet sirkulært og at det også er skjermet for innfall av naturlig lys, har gitt et

*Foto: Jan A. Tjemsland/
NOM*

Geir Mossige Johannesen (f. 1966) er utstillings- og formidlingsleder ved Norsk Oljemuseum. Mossige Johannesen er utdannet cand.scient., med hovedfag i geologi ved Universitetet i Bergen. Han har tidligere arbeidet som feltgeolog og som lektor.

spennende designmessig utgangspunkt. Resultatet er da også en utstilling som skiller seg en god del fra museets øvrige utstillinger.

Det ble tidlig i prosessen besluttet at vi skulle utvikle en film av høy kvalitet for på best mulig måte å kunne gi publikum en følelse av å være deltagere på et metningsdykk, og på denne måten få et unikt innblikk i et yrke og arbeidsoppgaver som er svært så fjernt for de aller fleste. Dette krevde omfattende ombygning av utstillingsarealet – et fem ganger fem meter stort hull i gulvet (plassen til den tidligere speilbrønnen) måtte tettes og en egen sirkulær kinosal måtte bygges. Et bygningsteknisk utfordrende arbeid som satte både planleggere og håndverkere på prøve!

Selve besøksopplevelsen starter med at du på vei mot inngangen til utstillingen blir møtt av et nærbilde av en dykker. Bildet, som er av nær-

Pionérdykkeren. En fullt utrustet dykker utstyrt med drakt og utstyr brukt på midten av 1960-tallet er sentral i utstillingen. Foto: Shadé Barka Martins/NOM

Bruken av både gjenstander, interaktive stasjoner og tekst- og bildeoppslag gjør utstillingen variert og spennende. Avdempet og blålig lys forsterker følelsen av dette tematiske handler om arbeid under vann.

*Foto: Jan A. Tjemsland/
NOM*

mest ikonisk karakter, gir sammen med tittel og en kort tekst den besøkende en umiddelbar forståelse av hva som er tema i utstillingen som nå skal besøkes.

Inne i utstillingsrommet er lyset avdempet og holdt i en litt kjølig blåtone. Dette for å underbygge følelsen av at vi nå er i en utstilling som handler om det å arbeide under vann. Nordsjødykkingens historie – og det å ha dykking som yrke blir her fortalt gjennom tekster, foto og gjenstander. Utstillingstekstene har tatt utgangspunkt i historieverket som ble lansert samtidig som utstillingen åpnet. Tekstoppslagene har fått en designmessig «vri». For ytterligere å understreke utstillingens tematikk er disse trykket på sirkulære skiver i ulike størrelser. Det samme er gjort med foto. Disse er så montert på veggene slik at de minner om luftbøler som stiger mot havoverflaten – med klar referanse til luftbølene som kommer fra pusteventilen til en dykker. Tekstflatene er punktbelyst med et litt varmere lys enn rommets generelle belysning. Et annerledes og svært vellykket designgrep!

Med god hjelp fra flere tidligere dykkere har det lyktes oss å samle inn gjenstander og utstyr nok til å kunne kle opp to autentisk dykkere – en pionérdykker og en dykker i utstyr fra tidlig 80-tall. Pionérdykkeren som henger under taket like ved inngangen til utstillingen, er utstyrt med drakt og utstyr brukt på midten av 1960-tallet. Drakten er en tynn, uisolert Viking tørrdrakt uten noen form for oppvarming. Eneste isola-

Bilde fra det nye filmrommet. En tre meter høy og 175 graders visningsflate gir en spektakulær opplevelse. Animasjonsteknikk er filmen av høy kvalitet og nærmer seg fotorealistisk.

Foto: Jan A. Tjensland/NOM

Interaktive stasjoner gir publikum anledning til å oppleve noen av de utfordringene dykkerne blir stilt over for. Her prøver Olav Mosvold fra Ullandhaug ungdomsskole hvor vanskelig selv de enkleste operasjoner kan være hvis du ikke kan se det du holder på med og samtidig fryser på fingrene!

Foto: Jan A.

Tjemsland/NOM

sjon mot det kalde vannet er varmt undertøy under drakten. På hodet har dykkeren en tynn hette. Dykkemasken er en enkel gummimaske. Luftforsyningen kom via en slange fra overflaten. Med dette systemet for pustegass var det ikke vanlig at dykkeren var utstyrt med nødluft – en såkalt «bail out» luftflaske. Verktøyet dykkeren bærer er enkelt håndverktøy. Fastnøkkel og håndslegge var vanlig i utrustningen. Arbeidslys fikk dykkeren fra egen lommelykt eller fra lamper som ble heist ned fra overflaten.

Dykkeren som bærer drakt og utstyr som ble brukt tidlig på 1980-tallet kan betraktes ved utgangen av utstillingen. Drakten er en varmtvannsdrakt – der varmt vann sørger for at dykkeren ikke fryser. Det varme vannet kommer fra varmtvannsmaskiner på overflaten gjennom umbilikalen (navlestrengen), via dykkerklokken til dykkerens drakt. På umbilikalen er der også ledninger for kommunikasjon, strøm og dybdemåling – i tillegg til slange for pustegass. På ryggen bærer dykkeren en flaske med nødluft («bail out-bottle») i tilfelle luftforsyningen via umbilikalen skulle svikte. Dykkeren er utstyrt for arbeid på bunnen og bærer derfor vektstøvler istedenfor svømmeføtter. Dykkeren holder en Oxy-arc brenner – et utstyr som for eksempel brukes til å kappe stålrør. Brenneren fires ned og får strøm- og oksygentilførsel fra overflaten. I utstillingen vises også en samling av ulike dykkemasker og hjelmer.

Utstillingen inneholder flere interaktive stasjoner. Her prøver vi å gi de besøkende en opplevelse av hvor utfordrende det er å skulle utføre et arbeid «i dypet». Gjennom egen aktivitet får museumsgjesten oppleve noen av de utfordringene som er knyttet til det å gjøre en jobb i et miljø som er svært annerledes enn det de aller fleste er vant til. Her kan du blant annet få prøve å snakke med «heliumstemme». Tre autentiske dykkerhjelmer er montert slik at du kan stikke hodet inn i dem. Når du snakker vil stemmen din bli elektronisk forvrengt slik at den høres ut

som om du snakker med den karakteristiske «heliumstemmen». Dette er en veldig populær installasjon og blir mye brukt. I denne delen av utstilling – kalt «Følelsen av dypet», får du også oppleve hvor komplisert de enkleste arbeidsoppgaver kan være hvis du ser dårlig og samtidig fryser på fingrene – en situasjon som dykkerne stadig måtte takle.

Hovedelementet i utstillingen er en påkostet og helt spesiell audiovisuell opplevelse. Den nye filmsalen har plass til rundt 25 personer. En tre meter høy og 175 graders visningsflate gir en unik opplevelse, hvor du nærmest blir omsluttet av filmen. Filmene, som i helhet er fotorealistisk animert, har fått tittelen «Et dykk i Nordsjøen». I en 11 minutters lang forestilling får vi bli med på et tenkt, men realistisk dykk. Scenen er satt til 1978, stedet er Ekofisk B i sørlige Nordsjø og du blir tatt med på et metningsdykkdykk til 72 meters dyp. Jobben som skal utføres er å klargjøre transportrørledningen som går fra plattformen til Storbritannia. Høy kvalitet på lydproduksjonen med full surround-lyd og kraftige subbass høyttalere forsterker opplevelsen av det å være en del av dykket ytterligere. Hvert kvarter starter en ny visning av «Et dykk i Nordsjøen», annenhver gang vekselvis med norsk og engelsk tale. Filmene er utviklet i samarbeid med dykkere og det er Centre Screen Productions Ltd. i Manchester som har stått for produksjonen, mens Lidell Studios i samme by har utført de krevende animasjonene.

*Foto: Jan A.
Tjemstrand/
NOM*

I sonen som følger etter «Et dykk i Nordsjøen» endrer utstillingen designmessig karakter. Designelementene er her enklere og helheten gir et noe mer avdempet inntrykk. Temaene som formidles i denne sonen er da også av mer alvorlig karakter – ulykker og ublide skjebner er dessverre også en del av dykkehistorien. Et fint supplement til denne delen er kortfilmen «Pionéren», som for å sitere manusforfatter og regissør er «en poetisk hyllest til alle de menneskene som har lidd, og fortsatt lider». «Pionéren» er produsert av Sydvestfilm.